

TO'LIQ ADENTIYASI BO'LGAN BEMORLARNI OLINADIGAN PLASTINKA PROTEZLAR BILAN DAVOLASHNING ASOSIY JIHLTLARI

Xabilov N. L., Sharipov S. S.

Toshkent davlat stovatologiya instituti

Annotatsiya: to'liq adentiyasi bo'lgan bemorlarni olinadigan plastinka protezlari bilan davolashning asosiy jihatlari haqida qisqacha sharh yuritildi.

Kalit soʻzlar: "adentiya", "protez", "plastinka", "stomatologiya", "plastmassa", "reabilitatsiya".

Tishlarning to'liq yo'qligi bilan og'rigan bemorlarni davolashning an'anaviy ortopedik usuli olinadigan plastinka protezlarining an'anaviy texnologiyasidir, bu ko'plab mualliflarning fikriga ko'ra, yomon fiksatsiya va akril plastmassaga allergik reaksiya tufayli bemorlarni reabilitatsiya qilishda yomon. Shu munosabat bilan tishlarning to'liq etishmasligini tiklash, ayniqsa keksa bemorlar orasida dolzarb muammo [1].

Umumiy salomatlik, cheklangan harakatchanlik, turli xil umumiy kasalliklar (polipatiya) keksa bemorning stomatologik yordam haqidagi tasavvuriga salbiy ta'sir qiladi. Ko'pincha keksa odamlarda 6-8 qo'shma kasallik mavjud bo'lib, ular tegishli jismoniy va ruhiy kasalliklarga ega.

Tsimbalistov A. B., Statovskaya E. E. fikriga ko'ra tishlarining to'liq yo'qligi bilan og'rigan bemorlarning somatik va mahalliy holatining xususiyatlarini o'rganish natijalari shuni ko'rsatdiki, 53% hollarda bemorlar ortopedik tuzilmalardan faqat estetik maqsadlarda foydalanganlar. Bemorlarning katta qismi mavjud ortopedik tuzilmalarga moslashishga harakat qilishdi: ular turli vaqtlarda ishlab chiqarilgan protezlarni ishlatib, turli xil mahsulotlarni birlashtirdilar va mavjud protezlarni mustaqil ravishda tuzatdilar. Ko'pgina hollarda, ustun (tanish) tomonning ustunligi bilan bir tomonlama yoki aralash chaynash aniqlanadi. Chaynashning odatiy tomoni haqidagi ma'lumotlar sun'iy tishlarning maksimal yopilishida pastki jag'ning klinik jihatdan aniqlangan siljishi bilan mos keldi. Kuzatuvlarning 46 foizida chaynash tabiatining o'zgarishi va oldingi ortopedik davolanish natijalari o'rtasida bog'liqlik mavjud. O'rganilayotgan bemorlarda periodontal kasalliklarni samarasiz davolash omillari (83, 3%), og'ir somatik holat fonida kariyes kasalligining asoratlari (66, 7%) tishlarning to'liq yo'qolishining shakllanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Kuzatuvlarning 86, 7% foizida somatik holat yurak-qon tomir tizimining (75%), oshqozon-ichak traktining (66, 7%), reproduktiv sohaning, shu jumladan involyutsion jarayonlar bilan kehadigan kasalliklarning (86, 7%) birlashtirilgan surunkali patologiyasining mavjudligi bilan murakkablashadi. Somatik holatning og'irligi, keksa odamlarning ustunligi ob'ektiv klinik ma'lumotlarga, shikoyatlarning xususiyatiga to'liq mos keladi, ammo oldingi davolanish natijalarini sub'ektiv ravishda salbiy baholash va ortopedik tuzilmalardan foydalanishning muvaffaqiyatsiz tajribasi tufayli qo'shimcha qiyinchiliklar tug'diradi. Shu bilan birga, sobit tuzilmalar yordamida davolash natijalarini sub'ektiv baholash, sifatidan qat'i nazar, to'liq olinadigan protezlarni baholashdan ancha yuqori. Shunday qilib, oldingi davolanish natijalarining past

samaradorligi ko'p jihatdan dentoalveolyar tizim va tananing individual xususiyatlarini e'tiborsiz qoldirish bilan bog'liq.

Voronov A. P. va boshq. ta'kidlashicha, qarilikda tishlari to'liq bo'lmagan bemorlarga ortopedik yordam katta qiyinchiliklar bilan bog'liq. Ko'pincha atrofik jarayonlar jag'ning alveolyar jarayonining to'liq qisqarishiga olib keladi va hatto yuqori sifatli ishlab chiqarilgan to'liq olinadigan plastinka protezlari, ayniqsa pastki jag'da, fiksatsiya va stabilizatsiya etarli emas. Shu munosabat bilan alveolyar jarayon hajmini tiklash, shuningdek tish implantlarini olinadigan protezlarni qo'shimcha mahkamlash tizimlari bilan birgalikda joylashtirish uchun jarrohlik aralashuvi zarur.

Tishlarning to'liq yo'qligida bemorlarni protezlash samaradorligini klinik va funktsional baholash Sadik M. I. tomonidan batafsil ishlab chiqilgan bo'lib, ularga plastik individual qoshiqlardan foydalangan holda tabaqalashtirilgan funktsional qolip olish usuli taklif qilingan-muallif dizayni asoslari, bu protez yotog'ining shilliq qavatining shikastlanishini istisno qilishga va chaynash yukini asosiy to'qimalarga teng ravishda o'tkazishga imkon beradi.

Asosi ikki qavatdan iborat protezlar bilan tishlarning to'liq yo'qligida protezlash muammosiga zamonaviy qarash Nalbandyan K. G. tomonidan taqdim etilgan. Muallif olinadigan protezning ikki qavatli asosini ishlab chiqarish ko'rsatkichlarini, uni yotqizishning zarur xususiyatlarini aniqladi, ularni ishlab chiqarish uchun materiallarning afzalliklari va kamchiliklarini va ularni tanlash mezonlarini ta'kidlab, yangi silikon astar materialini taklif qildi.

Pastki jag'ning alveolyar qismining aniq atrofiyasi bilan tishlarning to'liq yo'qolishi bilan og'rigan bemorlarni ortopedik davolash samaradorligini oshirishga ko'plab zamonaviy tadqiqotchilarga e'tibor qaratildi. Ushbu mualliflarning fikriga ko'ra, ushbu kasal kontingentini protezlashning muvaffaqiyati tishsiz pastki jag'ni protezlash uchun jarrohlik yo'li bilan tayyorlash, shu jumladan tish implantlarini qo'llashdir.

Adabiyotlar

1. Арутюнян М.Р., Коннов В.В. Сравнительный анализ клинической и функциональной адаптации к частичным съемным протезам на основе нейлона и акриловой пластмассы . Современные проблемы науки и образования. 2015;3:147-50. [Arutyunyan MR, Konnov VV. Comparative analysis of clinical and functional adaptation to partial dentures based on nylon and acrylic plastic . Modern Problems of Science and Education. 2015;3:147-50 (in Russ).]

2. Акбаров, А., Х. Ирсалиев, and Ш. Ачилов. "ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ ПРЕПАРАТА ««ФарГАЛС»» У ПАЦИЕНТОВ, В ПРОЦЕССЕ АДАПТАЦИИ К ПОЛНЫМ СЪЕМНЫМ ПЛАСТИНОЧНЫМ ПРОТЕЗАМ." Stomatologiya 1.1 (70) (2018): 28-32.

3. Хабилов, Н. Л., et al. "Влияние съемных пластиночных протезов на микробиоценоз полости рта." Medicus 6.12 (2016): 82-5.

4. Ирсалиев, Х. И. "Особенности барьерно-защитной функции полости рта до и в процессе пользования зубными протезами." Ташкент, 1993.–292 с (1991).